

WSPOMNIENIA

Prof. dr hab. Seweryn Kukuła *Non omnis moriar*

W dniu 8 lutego 2023 r. społeczność IUNG-PIB w Puławach pożegnała śp. prof. dr. hab. Seweryna Kukułę – pracownika naukowego i długoletniego dyrektora IUNG (1995–2010). Bogatą, wielokierunkową działalność prof. dr. hab. Seweryna Kukuły trudno streścić w krótkim opracowaniu. Ograniczymy się więc do najważniejszych faktów i informacji.

Seweryn Kukuła urodził się 8 stycznia 1938 r. w Łęce pow. Busko-Zdrój. Po ukończeniu liceum ogólnokształcącego w Busku-Zdroju w 1955 r. podjął studia inżynierskie na Wydziale Rolnym WSR w Krakowie. Bezpośrednio po studiach w 1959 r. rozpoczął pracę w IUNG-u jako asystent w Zakładzie Doświadczalnym IUNG Osiny. W latach 1962–1967 był kierownikiem ZD IUNG Osiny, sprawując nadzór zarówno nad częścią produkcyjną gospodarstwa, jak też nad działem naukowym. Pracując zawodowo, ukończył w 1964 r. studia magisterskie na Wydziale Rolnym SGGW w Warszawie.

W latach 1967–1968 odbył staż naukowy w Stanowej Stacji Doświadczalnej (OARDC) Wooster, Ohio (USA).

Po powrocie ze stażu w USA w latach 1968–1980 pracował w Zakładzie Uprawy Roślin Zbożowych, początkowo jako starszy asystent, a następnie na stanowisku adiunkta. W tym okresie kierował Pracownią Uprawy Kukurydzy i koordynował prowadzone w Polsce nowatorskie badania w zakresie agrotechniki tej rośliny.

W 1974 r. uzyskał w IUNG-u stopień doktora nauk rolniczych na podstawie rozprawy pt. „Wstępna analiza moż-

liwości produkcyjnych odmian pszenicy ozimej w różnych warunkach siedliska przy zastosowaniu metody PRESS”, przygotowanej pod kierunkiem prof. dr. hab. Marka Ruszkowskiego.

W latach 1980–1981 ponownie przebywał w USA, gdzie jako pracownik naukowy (visiting scientist) Stanowego Centrum Badań Rolniczych (OARDC) Wooster, Ohio prowadził prace badawcze w zakresie uproszczonych systemów uprawy roli. Badania nad bezorkowym systemem uprawy roli kontynuował również w latach 1981–1982, pracując w Międzynarodowym Instytucie Rolnictwa Tropikalnego (IITA) w Ibadanie w Nigerii. W latach 1982–1985 pracował w Międzynarodowym Centrum Badań Rolniczych na Terenach Suchych (ICARDA) w Aleppo w Syrii.

Po powrocie do kraju w latach 1985–1988 kontynuował pracę na stanowisku adiunkta w Zakładzie Uprawy Roślin Zbożowych, prowadząc badania i wdrożenia z zakresu agrotechniki zbóż, a szczególnie jęczmienia browarnego.

Podczas kolejnego wyjazdu zagranicznego w latach 1988–1990 pracował jako ekspert i konsultant FAO w Północnej Afryce (Libia). Podobnie jak podczas poprzednich wyjazdów zagranicznych zajmował się przede wszystkim problemami systemów uprawy, zwalczania chwastów i technologii produkcji zbóż.

Swoje doświadczenie zdobyte w czasie wieloletniej pracy za granicą wykorzystywał, pracując w latach 1992–

1995 jako pełnomocnik dyrektora IUNG-u ds. współpracy z zagranicą. W 1995 r. został w drodze konkursu powołany na dyrektora Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa. Funkcję tę pełnił przez 3 kadencje, tj. 15 lat. Przyczynił się do uzyskania przez IUNG w roku 2005 statusu państwowego instytutu badawczego.

W 1995 r. uzyskał stopień doktora habilitowanego w Akademii Rolniczej w Krakowie, przedstawiając Radzie Wydziału Rolniczego rozprawę pt. „Chwasty i ich zwalczanie na terenach suchych Bliskiego Wschodu i Północnej Afryki na przykładzie Syrii i Libii”. W 2000 r. otrzymał tytuł profesora nauk rolniczych, a także został wyróżniony doktoratem honorowym Ukraińskiej Akademii Nauk Rolniczych.

Dwukrotnie, w latach 1974 i 1978, był wyróżniony nagrodami zespołowymi Ministra Rolnictwa za prace w zakresie opracowania i wdrożenia nowatorskich technologii uprawy kukurydzy na różne kierunki użytkowania. W 2010 r. uhonorowany został medalem Michała Oczapowskiego za zasługi w działalności badawczej i popularyzatorskiej oraz za szczególny wkład w rozwój nauk przyrodniczych. W tym roku był też wyróżniony honorową odznaką „Zasłużony dla Województwa Lubelskiego”.

Czas, w którym pełnił funkcję dyrektora, był szczególnie trudny w historii Polski i Instytutu, to okres przemian ustrojowych i wynikających z tego faktu problemów organizacyjnych.

Do niewątpliwych osiągnięć Profesora w tym okresie należy zapewne zaliczyć uzyskanie przez IUNG w roku 2005 statusu Państwowego Instytutu Badawczego, a następnie ustanowienie tzw. Programu Wieloletniego, zapewniającego w przedziałach pięcioletnich pewną stabilność finansową i programową. W kierowanych przez niego zespołach opracowano zasady produkcji rolnej na terenach o niekorzystnych warunkach gospodarowania, co przełożyło się na miliardowe dopłaty dla rolników z tych terenów. Dużo uwagi poświęcono problemom niedoboru wody w rolnictwie i zapoczątkowano działanie tzw. systemu monitoringu suszy rolniczej obejmującego obszar całej Polski i działającego w wersji rozszerzonej do dnia dzisiejszego. Są to tylko wybrane duże przedsięwzięcia, które miały bezpośredni wpływ na funkcjonowanie i pozycję Instytutu na mapie naukowej kraju. Nie sposób wymienić wielu pozostałych, licznych decyzji i przedsięwzięć.

Trudności w sprawowaniu funkcji dyrektora związane były również ze specyfiką miejsca, w którym Instytut wypełnia swoje zadania, miejsca związanego z historią i dziedzictwem rodziny Czartoryskich. Ranga tego miejsca, tak znaczącego w historii Polski, a w szczególności Puław, zobowiązuje do szczególnej troski o nie. Często należy dokonywać wyboru pomiędzy interesem załogi i misją instytutu a oczekiwaniami lokalnych samorządów i społeczności

miasta. W tej trudnej roli Profesor odnajdował się znakomicie, kontynuując dzieło poprzednich ekip zarządzających tą placówką. Pod jego kierownictwem została przeprowadzona rewitalizacja Osady Pałacowej w jej części zewnętrznej i niektórych pomieszczeń wewnątrz pałacu, w następnym projekcie poddano rewitalizacji budynki parkowe i korpus główny Pałacu. Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom społeczności Puław i gości odwiedzających nasze miasto, Profesor przyczynił się bezpośrednio do otwarcia wnętrz pałacowych dla turystów poprzez przekształcenie instytutckiej Izby Pamięci w placówkę muzealną administrowaną przez Muzeum Nadwiślańskie w Kazimierzu Dolnym. Pokłosiem tych działań jest funkcjonujące obecnie Muzeum Czartoryskich w Puławach.

Dorobek naukowy prof. S. Kukuły obejmuje prace w językach polskim i angielskim. Większość z nich dotyczy problemów agrotechniki zbóż i oceny systemów produkcji oraz analizy różnych czynników plonotwórczych. W swoich publikacjach podejmował również problemy roli badań naukowych w rozwoju regionalnym, stanu i perspektyw doświadczałnictwa polowego, upowszechniania dobrych praktyk rolniczych oraz oceny produkcyjno-ekonomicznej różnych technologii uprawy zbóż.

Profesor był członkiem: Rady Naukowej Instytutu Roślin i Przetworów Zielarskich w Poznaniu, Rady Konsultacyjnej COBORU w Słupi Wielkiej, Rady Społecznej Doradztwa Rolniczego przy Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie oraz Społecznej Rady Doradztwa ODR w Końskowoli (woj. lubelskie) i ODR w Modliszewicach (woj. świętokrzyskie). Nadzorował działalność RZD IUNG, z którymi był zawodowo i emocjonalnie związany.

Swoje zainteresowania naukowe łączył z działalnością organizatorską, dążąc do poprawy efektywności badań naukowych i skuteczności oddziaływania badań rolniczych na szeroko rozumianą praktykę rolniczą. W sposób znaczący przyczynił się do rozszerzenia współpracy IUNG z innymi instytutami i uczelniami. Ważnym nurtem działalności Instytutu, bezpośrednio nadzorowanym przez prof. S. Kukułę, była współpraca z zagranicą i aktywność w sferze podejmowania międzynarodowych projektów.

Na emeryturę przeszedł w 2010 roku. W ostatnim okresie zmagał się z chorobą.

Zmarł w Puławach 5 lutego 2023 r.

Prof. dr hab. Seweryn Kukuła poprzez swoją życzliwość dla ludzi, otwartość i łatwość nawiązywania kontaktów oraz wielopłaszczyznową działalność wpisał się do historii i dokonań Instytutu. Nie ulega żadnej wątpliwości, że zasłużył na trwałą pamięć i szacunek.

*Prof. dr hab. Wiesław Oleszek
Prof. dr hab. Stanisław Krasowicz*